

su uvrstiti i biografije danas živućih i aktivnih osoba, koje su u mnogim slučajevima čak i opširnije od natuknica o pojedinim povjesnim osobama o kojima se, međutim, podaci ionako mogu naći u drugim leksikonima. To je hrabra odluka, a njome će ovaj leksikon postati nezostavan priručnik i budućim istraživačima hrvatskih Čeha koji će se baviti onim što je danas njihova sadašnjost, tako da se knjizi *České stopy v Chorvatsku* može predvidjeti dug život i vjerojatno više dopunjenih izdanja.

Marijan Lipovac

**KARMEN, WEBER-DAMJANIĆ, ŽDRALOVGRAD,
NAKLADA ŠKORPION, ZAGREB, 2014.**

U Daruvaru je u proljeće 2016. godine Karmen Weber Damjanić predstavila svoju knjigu *Ždralovgrad*. Naziv knjige je prijevod mađarskog imena Daruvar na hrvatski jezik, o kojem svoje sjećanje iznosi Oskar Weber, autoričin otac. Sva zbivanja ove romanizirane knjige pisana su u prvom licu, autorica se stavila u ulogu svog oca, kroz nju progovara očevu pripovijedanje. Autorica nije rođena Daruvarčanka, potomak je njemačko-mađarske obitelji čiji su preci došli živjeti u zapadnu Slavoniju i time su se priključili brojnome višenacionalnom sastavu stanovništva ovog područja. No ona je ipak poznavala Daruvar jer je dolazila svojoj baki i djedu čija se obitelj tamo doselila iz njegove bliže okolice u godinama prije Prvoga svjetskog rata. U Daruvaru se rodio 1931. godine i njen otac Oskar, glavni junak ovog istinitoga romaniziranog prikaza.

Neobičnost ove knjige jest i u tome da je glavni pripovjedač ove knjige još živ, doduše živi u Zagrebu pa je time mogao biti i najbolji recenzent sadržaja knjige jer se sva opisana zbivanja vrte oko njega i njegovih životnih dogodovština. Ujedno stariji Daruvarčani mogu ocijeniti jeli taj prikaz realističan ili je pak samo radnja smještena u daruvarsku sredinu. Autorici si je olakšala pisanje jer je stvarno upoznala grad, stoga su i brojna opisana mjesta prepoznatljiv dio daruvarskog prostora koji je ona, poput dobre slikarice, riječima opisala i stavila u određeno vremensko razdoblje. Posebno je vjeran prikaz okružja Weberove obiteljske kuće koja se dugo vremena nalazila u rubnom dijelu grada poznatom po nekadašnjem nazivu *rajčur*. To je nekadašnji prostor koji je u isto vrijeme bio pašnjak, dječje igralište, mjesto gdje su povremeno održavani stočni sajmovi i na jednome su dijelu, na nogometnom igralištu, igrale nogomet brojne generacije daruvarskih sportaša. Vjerojatno je to djeci i mladeži bio najprivlačniji dio grada. Danas se na tom prostoru nalaze stambene zgrade i nema ničega što bi podsjećalo današnje naraštaje na nekadašnji izgled grada kakav je bio još u godinama nakon Drugoga svjetskog rata.

Autorica se obilno koristi navodima zbivanja iz svjetske i državne povijesti te povijesti grada. Ona u njih ubacuje, u kontekstu vremena, događaje vezane uza starije generacije svoje

obitelji. Treba istaknuti kako su povjesna zbivanja točno i realno prikazana pa je to autorici bio najveći oslonac da svoj opis započne opisom zbivanja već iz druge polovine 19. stoljeća. Time se čitatelj upoznaje sa svjetskom, nacionalnom i zavičajnom poviješću u posljednjim desetljećima 19. i prvim desetljećima 20. stoljeća. S obzirom na to da zavičajna povijest za to razdoblje još do danas nije dovoljno obrađena, ova nam je knjiga sada postala i dodatno vrelo za bolje poznavanje povijesti grada do tridesetih godina 20. stoljeća.

Najvredniji dio knjige počinje opisima vezanih uz djetinjstva Oskara Vebera u godinama pred Drugi svjetski rat, zatim zahvaća ratne i poslijeratne godine. A upravo to je ono razdoblje koje je najmanje obrađeno u daruvarskoj povijesti, iako i ona ranija obiluju brojnim prazninama.

Za daruvarske čitatelje, uz lijepo prikaze života u predratnom godinama, zanimljivi su i opisi ratnih zbivanja vezanih uz Drugi svjetski rat. Iako se u Daruvaru nisu vodile veće ratne operacije, ipak su to bile godine kada su ljudski životi izgubili na cijeni, kada se mnogim ranijim građanima gubio trag, a da se nije znalo gdje su nestali. Naš je glavni junak tada bio još u pubertetskim godinama, izbjegao je vojne obveze, ali je ipak bio dovoljno star da bi zamjećivao što se zbivalo u njegovu okružju. Tada je već zapazio da se ljudi nisu razlikovali samo po dobi i spolu, nego i po vjerskom, nacionalnomu i političkom opredjeljenju.

Zanimljiv je i poratni opis Daruvara koji je od jednog mirnoga i bogatog obrtničkoga i trgovačkog središta izgubio mnogo toga što ga je krasilo u predratnim godinama. Državna politika se okrenula protiv privatnog vlasništva, a to su osjetile brojne daruvarske obrtničke obitelji, među kojima je bila i obitelj našega glavnog junaka.

Ujedno, čitatelj se upoznaje i s ozračjem grada u nekoliko poslijeratnih godina kada se vagala svaka izgovorena riječ, kada se s prezirom govorilo o svemu što nije bilo u suglasju sa svjetonazorom koji je provodila tadašnja državna vlast. Dio toga je osjetio i naš junak koji je tada već bio u ranim mladenačkim godinama, ali to ga nije aboliralo pred kraćim zatvorskim vremenskim kaznama.

Ipak opisom našeg junaka, ujedno mladića koji je prednjačio i u sportskim aktivnostima, posebice nogometu, čitatelj više doznaje o svakodnevnom životu tadašnje mladeži koja je i u promijenjenom političkom ozračju tražila sve lijepo strane mladosti, od posjećivanja plesnih zabava, prvih ljubavi i raznih mladenačkih pothvata. Što je više vrijeme odmicalo, to se naš junak više udaljavao od Daruvara, u početku zbog školovanja, a kasnije i zaposlenja. Iako je i to razdoblje bilo prepuno raznih dogodovština, ipak su one dosta raspršene i manje zanimljive za daruvarsku čitateljsku publiku. Ipak, Karmen Weber Damjanić ostaje dosljedna u svom stilu pisanja te bilježi pedantno značajna svjetska i državna zbivanja stavljajući ih u kontekst života glavnoga junaka. To praćenje traje preko razdoblja Domovinskog rata sve do prvih godina 21. stoljeća. Posljednji dio knjige slični nekoj obiteljskoj kronici pa se time dobiva dojam da je u tom dijelu sadržaj namijenjen obitelji i prijateljima.

Možda bi knjiga imala još veću vrijednost da je autorica potkrijepila tekst nekim fotografijama iz daruvarske prošlosti. Njih u knjizi nema, nego samo 273 stranice teksta. Kao srednjoškolkolka Kornelija Weber, rođena 1964. godine, pisala je već u zagrebačkim novinama; završila je studij na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu i osnivačica je sinkroniziranog plivanja u Hrvatskoj. Ovo joj nije prva knjiga, 2010. godine izdala je knjigu *Dodiri svjetla*.

Knjigu su recenzirali Daša Čačić, prof. hrvatskog jezika i povijesti te dr. sc. Ana Lederer koja je lijepo predstavila autoricu i sadržaj knjige riječima: (...) *Zahvaćajući u romanu velik vremenski raspon, od 1931. do danas, Karmen Weber Damjanić uvijek ocrtava povjesnu pozadinu koja sudbinski određuje životni put oca, ali njezino je pripovijedanje zapravo fino tkanje sazdan od duboko emocionalnog doživljaja svijeta pripovjedača te zapažanje i opis brojnih detalja običnih životnih radosti koje tako često i ne primjećujemo (...)*

Vjenceslav Herout

ŽELJKO, KARLAULA, MAČEKOVA VOJSKA, ZAGREB, DESPOT INFINITUS, 2015.

U Zagrebu je prošle godine u nakladi kuće *Despot infinitus* izišla za hrvatsku historiografiju dugo očekivana temeljna knjiga o povijesti Mačekove vojske. Riječ je o povijesti Hrvatske seljačke zaštite (HSZ) i Hrvatske građanske zaštite (HGZ), koje su nastale u drugoj polovici 30-ih godina XX. stoljeća. Ti su povijesni pojmovi i teme bili dugo poznati, ali im se nije pristupalo temeljito i sustavno te ih se nije posebno istraživalo i obrađivalo. Bio je to velik nedostatak hrvatske historiografije između dvaju svjetskih ratova, zbog čega su i mnogi zaključci drugih povijesnih istraživanja često bili manjkavi, nepotpuni – pa čak i pogrešni.

Knjiga se sastoji od 12 različitih poglavlja: *Uvod, Historiografija i povijesni izvori u Hrvatskoj seljačkoj zaštiti, Društveno-socijalni i politički uvjet osnivanja Hrvatske seljačke zaštite, Osnivanje Hrvatske seljačke zaštite, Organizacijska struktura i djelovanje Hrvatske seljačke zaštite, Hrvatska seljačka zaštita u Banovini Hrvatskoj, Hrvatska seljačka zaštita u Travanjskom ratu 1941., Epilog, Zaključak, Prilozi, Arhivski izvori i literatura te Životopis i selektivni popis objavljenih radova.*

U zahvali, autor zahvaljuje svima koji su mu pomagali pri radu i istraživanju te problematike, koja je bila tema njegova doktorskoga rada. Knjiga je u odnosu na doktorsku radnju izmijenjena i dopunjena otkrićima novih dokumenata, činjenica i zaključaka do kojih je autor svojim istraživanjima u međuvremenu došao.